

HISTORIE

Endelig en vellykket antologi

Det er nesten ikke til å tro, men det er kommet en viktig, akademisk god og leseverdig bok fra BI.

Espen Ekberg, Mikael Lönnborg og Christine Myrvang (red.)
NÆRINGS LIV OG HISTORIE
382 sider. Pax 2014

Nevn tre gode romaner? Hva er den beste monografien du har lest? Har du en artikkelsamling av én forfatter du stadig vender tilbake til? Slike spørsmål er det lett å svare på. Det er også lett å ramse opp gode enkeltartikler.

Hvis spørsmålet lyder: Har du en yndlingsantologi, det vil si en artikkelsamling av flere forfattere, er det vanskelig, eller rettere sagt nesten umulig å få svar. Hvorfor gir forlagene ut artikkelsamlinger når de nesten øyeblikkelig henvises til glemselens dal? Det er det vanskelig å forstå.

Antologien *Næringsliv og historie*, som markerer 25 års virksomhet ved Senter for næringslivshistorie ved Handelshøyskolen BI, gjør det mulig for en gangs skyld, helt enkelt og så å si uten forbehold, å kunne slå fast at denne artikkelsamlingen inneholder ikke bare noen gode artikler, men faktisk er en god bok.

Strålende enkeltartikler eller vellykkede kapitler eller avsnitt er ikke nok. Det som skaper bemerkelsesverdige og vellykkede *utgivelser*, uansett sjanger, er helheten: et honnørord som er lett å gripe til, men vanskelig å forklare. Det blir ikke tydeligere hva helhet står for om det skiftes ut med at gode bøker har en grunnleggende idé, et tema eller et perspektiv. Så å si alle artiklene i *Næringsliv og historie* er drøftende og problematiserende, de har teoretiske perspektiver som drøftes mot empirisk materiale. Boka er proppet med kunnskap om enkeltbedrifter og bransjer. Helt uavhengig av alle teoretiske perspektivet er det nær sagt uendelig mye å lære om virkeligheten av de aller fleste artiklene. De fleste artikkelforfatterne er fascinert av virkeligheten.

For allmennheten. Det er da også utviklingen av kunnskap, virkelighetserkjennelse i vid forstand, som er denne bokens store kvalitet. Likevel er den en fagbok. Historiefaget har en unik kvalitet som gjør skillet mellom forskning og popularisering unødvendig. Historikerne snakker best med hverandre når de også snakker med allmennheten. Faget har derfor stort sett unngått den overdrevne vitenskapeliggjøringen som gjør resultater fra så mange andre disipliner vanskelig tilgjengelige for offentligheten.

Fengende sakprosa: Artiklene om norsk skipsfartshistorie er blant høydepunktene i BIs antologi om næringslivshistorie. FOTO: NTB SCANPIX

Slike disipliner må derfor ty til popularisering når de skal vende seg til offentligheten.

Det er en stor kvalitet ved historiefaget at det snakker med seg selv og med alle på en og samme tid. For å være litt høytidelig: Det finnes tonnevis med belegg for at historikere siden 1850-tallet har vært blant de fremste utøverne og utviklerne av generell sakprosa. De lar seg ikke bare bli opprømt av realiteten, men vil gjerne påvirke verden ved å spre sin forståelse og tolkning av den. Dette er en kultur som har preget historiefaget.

Her ligger også grunnene til at historikere også tidligere har produsert gode artikkelsamlinger, mens det er vanskelig å komme på eksempler på slike bøker fra filosofi, psykologi, pedagogikk, litteraturvitenskap og sosiologi, fag som også i sine mest vellykkede øyeblikk har vært vendt mot allmennheten. Det er fristende å nevne *Vekst gjennom krise*, en antologi fra historikerhold fra 1982 som et eksempel på en annen god bok i denne besværlige sjangeren. Den besto av studier i teknologihistorie, og kan med fordel leses som en innledning til *Næringsliv og historie* som bringer den økonomisk historie et skritt videre.

Liberalisering. Det betyr ikke at det ikke kan reises innvendinger mot *Næringsliv og historie*. Akkurat som det i deler av *Vekst gjennom krise* ble mye Joseph Schumpeter og hans kreative destruksjon, er det i årets antologi blitt vel mye innovasjons- og ledelsesteorier. Det gjør ingen ting, det er mye å lære av resonementer som fremføres i boken, ikke minst fordi den kaster lys over områder som sjelden får oppmerksomhet.

Blant høydepunktene er redaktørenes innledning, artiklene

om norsk skipsfart, og om teknologi- og kraftselskapet ABB (Asea Brown Boveri AG) og selskapets direktør Kjell Almskog, som viser hvordan digitalisering, liberalisering og globalisering var de viktigste drivkreftene bak endringene som satt inn fra 1980-årene. Artiklene om rivaliseringen mellom ingeniører og økonomer, om landbruket alltid har vært skjermet, om hvordan næringslivets produkter er kulturformende krefter, og om kjønn og næringslivshistorie, er andre høydepunkter. Ikke minst er artikkelen om næringslivshistoriens historie i Norge et interessant stykke faghistorie og sakprosa-historie.

Boken inneholder også en liste over alle bedriftshistorier som er skrevet av historikere tilknyttet Senter for næringslivshistorie fra 1989 til og med 2014.

Skaper sammenhenger. Det skal ikke stikkes under en stol at en forutsetning for en vellykket antologi er myndige og påpasselige redaktører. Likevel er det den merkbare trangten til å utvikle kunnskap som preger de fleste artiklene og som gjør boken så god. Det er imidlertid ikke nok, perspektivet, innretningen må representere – om enn ikke noe nytt – så i alle fall noe som fortøner seg som nytt for en bredere allmennhet.

Hva skiller en historisk forklaring fra andre typer forklaringer? Når slike intrikate meta-spørsmål stilles, sviner lett fag-grensene mellom økonomi, sosiologi, historie, psykologi og kultur i vid forstand. Det er slike kvaliteter ved en bok som gir leseren et løft og skaper sammenhenger som ikke tidligere var åpenbare.

Espen Søbye

MORGENBLADET

er en uavhengig ukeavis med vekt på kultur, politikk og forskning. Avisen er riksdekkende og globalt orientert, og arbeider for å øke interessen for kritikk og meningsutveksling.

ANSVARLIG REDAKTØR OG ADM. DIREKTØR Anna B. Jenssen abj@morgenbladet.no	Lasse Midttun lm@morgenbladet.no	ART DIRECTOR Isabel Shestopal is@morgenbladet.no
KOMMERSIELL DIREKTØR Nina C. Kulås Tel: 21 00 63 17 nck@morgenbladet.no	Anders Firing Lunde aff@morgenbladet.no	KORREKTURLESER Cato Fossum cf@morgenbladet.no
REDAKSJONSSJEF Ivar A. Iversen iai@morgenbladet.no	Maria Berg Reinertsen mr@morgenbladet.no	ØKONOMI- OG ADMINISTRASJONSSJEF Kristin Willoch Haugen Tel: 90 11 92 02 kwh@morgenbladet.no
SAMFUNNSREDAKTØR Lena Lindgren ll@morgenbladet.no	Simen Sætre sims@morgenbladet.no	LØSSALGSSJEF Toni Hoffsbakken Tel: 400 83 393 th@morgenbladet.no
KULTURREDAKTØR Ane Farsethås af@morgenbladet.no	Hanne Østli Jakobsen (vikar) hj@morgenbladet.no	ANNONSESJEF Espen Håseth tel: 920 40 224 eh@morgenbladet.no
DEBATREDAKTØR Marit K. Slotnæs (permisjon) mks@morgenbladet.no	Emil Flatø (vikar) ef@morgenbladet.no	ANNONSESELGERE Camilla Elise Berg tel: 452 70 741 ceb@morgenbladet.no
DEBATREDAKTØR Jon Kåre Time (vikar) jkt@morgenbladet.no	FOTOJOURNALIST Ellen Lande Gossner elg@morgenbladet.no	Camilla Larntvet Kvernes (permisjon) cl@morgenbladet.no
REDAKSJONSSEKRETÆR KULTUR Espen Hauglid hauglid@morgenbladet.no	FOTOREDIGERER Christina Ulriksen cu@morgenbladet.no	Marie Berge (vikar) tel: 957 22 525 marie@morgenbladet.no
NETTANSVARLIG Sigve Indregard (vikar) si@morgenbladet.no	DESKSJEF Børre Haugli bh@morgenbladet.no	ABONNEMENTSSJEF Kristine G. Birkeli tel: 21 00 63 40 kgb@morgenbladet.no
JOURNALISTER Tove Gravdal tg@morgenbladet.no	REDIGERERE Jo T. Gaare jg@morgenbladet.no	MARKEDSKONSULENT Stine Kaasa tel: 21 00 63 41 sk@morgenbladet.no
Håkon Gundersen hg@morgenbladet.no	Tone Vellidal tv@morgenbladet.no	INNENRIKSMINISTER Kirsti Bremer Øvrebo tel: 21 00 63 10 kbo@morgenbladet.no
Sten Inge Jørgensen sij@morgenbladet.no	Francisca Steen (vikar) fs@morgenbladet.no	TRYKKERI: NrlTrykk as, Lillestrøm
Marius Lien ml@morgenbladet.no	Axel Sandberg (vikar) as@morgenbladet.no	
Maren Næss Olsen mno@morgenbladet.no		

FASTE BIDRAGSYTERE

Nils August Andresen, Carina Elisabeth Beddari, Thomas Reinertsen Berg, Ine Therese Berg, Emil Bernhardt, Erik Bjerck-Hagen, Søren Birkvad, Anna Blix, Aslak Bonde, Øivind Bratberg, Gaute Brochmann, Mikkel Bugge, Siv Dolmen, Marius Doksheim, Simen Ekern, Øystein Elgarøy, Marius Emanuelson, Bernhard Ellefsen, Trond Berg Eriksen, Ulrik Eriksen, Alfred Fidjestøl, Ivo de Figueiredo, Lars Mørch Finborud, Anders Fjellberg, Nikolai Fjeld, Lone Frank, Espen Friberg, Svein Magnus Furu, Carl Joakim Gagnon, Harald Grenne, Erling E. Gulbrandsen, Marvin Halleraker, Svein Egil Hatlevik, Christian Haugen-Flermoe, Mette Hellenes, Cecilie Hellestveit, Gudmund Hernes, Dag O. Hessen, Olaf Haagensen, Trond Haugen, Per E. Hem, Torbjørn Røe Isaksen, Corneliuss Jakhelln, Bente Kalsnes, Aksel Kielland, Ingvald Krogvig, Sandra Lillebo, Audun Lindholm, Einar Lukerstuen, Toril Moi, Anne Hilde Neset, Pål Norheim, Ane Nydal, Mohammed Omer, Lasse Pihlstrøm, Marit Paasche, Elisabeth Frøysland Pedersen, Frode Helmich Pedersen, Willy Pedersen, Maja Ratkje, Anders Romarheim, Johannes Rø, Bjørn H. Samset, Axel Sandberg, Erling Sandmo, Knut Schreiner, Jørgen Sejersted, Gudmund Skjeldal, Nora Simonhjell, Kine Jeanette Solberg, Knut Stene-Johansen, Stian Stakset, Camilla Stoltenberg, Henrik H. Svensen, Espen Søbye, Gunnar M. Sørbo, Jan Inge Sørbo, Sigurd Tenningen, Henrik Thune, Margunn Vikingstad, Ingrid Ovedie Volden, Ando Woltmann, Rob Young, Sigurd Ziegler, Trude-Kristin Mjelde Aarvik

©MORGENBLADETS RETTIGHETER

All utgivelse av stoff i Morgenbladet skjer kun i henhold til Morgenbladets generelle vilkår for rettigheter til stoff. Publiseringsvilkårene gjelder for så vel honorert som ikke-honorert stoff. Vilkårene innebærer bl.a. at Morgenbladet betinger seg til rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form fra Morgenbladets elektroniske redaksjonsarkiv eller andre databaser som Morgenbladet har avtaler med. Dette innebærer også publisering på internett og liknende. Innsendere av stoff kan, etter spesiell avtale med Morgenbladet, i hvert enkelt tilfelle, reservere seg mot at deres stoff distribueres til Morgenbladets kunder fra det elektroniske redaksjonsarkivet.

PFU

Morgenbladet arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund, som behandler klager mot pressen i pressetiske spørsmål.

Adresse: PFU, Rådhusgaten 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo

ABONNEMENTSPRISER

3 måneder	ordinær pris kr. 439,-	student kr. 219,-
6 måneder	ordinær pris kr. 819,-	student kr. 409,-
12 måneder	ordinær pris kr. 1 595,-	student kr. 799,-
24 måneder	ordinær pris kr. 2 995,-	
Nett	6 måneder kr. 675,- 12 måneder kr. 1295,-	

BETINGELSER: Abonnementet løper til det sies opp. Prisendringer forhåndsvarsles gjennom annonse i Morgenbladet. Den nye prisen gjøres gjeldende også for abonnement som for prisendringen er forskuddsbetalt etter tidligere pris.

ANNONSEFRISTER

Bestilling: Tirsdag kl. 12.00. Materiell: Onsdag kl. 12.00

ADRESSE Karl Johans gate 25, 0159 Oslo. tel: 21 00 63 00 fax: 21 00 63 01 www.morgenbladet.no redaksjon@morgenbladet.no	EKSPEDISJON Mandag–fredag, 9.30–15.30